

יושב אהלים

ירמיהו פרנקל, החביב על חברות, אוהביאמת וטהור מצפון, שופע עליזות היום ורעננות נעורים — עומד על סף הזקנה — מלאו לו חמשים שנות חיים. חיי האיש היקר הזה, הענוו והנחבא אל הכלים, המצניע לכת בהתמדה ומסיר רגת של אוהב ומעריץ, חיים אלה הם שירות נאמן של השרידה היחידה, לה הקדיש את מיטב כותותיו, רובידיעור תיו וכינתו הצלולה והתריפה. כאחת עם פעולתו החינוכית-פדגוגית המסועפת, אשר התמכר לה בהתלהבות והתמדה, עסק בעבודה ספרותית-מדעית. היה האמבסאדור מטעם המלכות העברית בין המוני האינטליגנציה היהודית בפולין המתבוללת לשלוש ולמחצה. אמבסדור ראוי לשמו ולמקומו. כל מאורע כגדול בקטן, שהתרחש בעולמנו הרוחני מצא בו מבשר ומפרש נאמן, תמיד השתדל לקרב את יפיפותו של שם לבני שם שפרשו לאוהל-יריפת. פתח בעבודתו הספרותית לפני כשלוש שנים שנה. היה עורכו של „השחר“, עתונם של חובשי בית המדרש בגליציה. בימה זו — קיומה לא נמשך ביותר, אך היא עוררה כמה כוחות ספרותיים (פאן, למשל, נפתחה פעולתו הסיפורית של אשר ברש).

עודו תלמיד האוניברסיטה ייסר עם פכוצת חכריו את העתון הפולני „מר ריה“, שהינך דור לציונות ולתרבות העברית. כאן פרסם מאמרים הרבה על הספרות והמדע העברי, הוא היה המדריך של הסורא הצעיר בתחומים אלה. הוא הער והפיקת פרש מנבאות צבורית והסתגר בעולם הספר. ידע לחאיר כל תופעה תרבותית-חברתית מנקודת אחיזה לאומית רחבה וכוללת. הבקורת שלו היתה בה רצינות וכנות — היתה מדויקת ומכוונת. מעולם ביקש בספרות את ביטוי ההתאבקות בבעיות הגדולות של האנושות והאומה.

משנוסד „נוכי דו'יניק“ נמנה על משתתפיו הקבועים. מדי שבוע בשבוע היה מפרסם מפרי-עטו, מאמרים ותרומים מן הספרות העברית החדשה. יודע הוא לקנות את נפש קוראיו. דבריו לקראים בעונג וברצון. יש בהם מן החלש והמפתיע. לבביות, חום הבעה, אהבה, סילוק ערפלות והתחכמות.

בלודו, שהשתקע בה כתום מלחמת העולם פתח בעבודה פדגוגית רבת אחר-ית ונושאת פרי. הוא אחד הסורים המעטים בחסד, שידעו ליצור מסביבם אורה של אחזה ורעות ושהשפעתם האישית על חניכיהם קבעה דרכים וצורה דמויות. עבודת ההוראה המטרידה רוב זמנו, אינה מבטלתו מפעולתו הפובליציסטית. אדרבא, פעולתו זו מתעשרת, מתרחבת ומתעמקת. בירחון „נאשה ליצ'ה“ („חינו“) בעריכת פרופ' מאיר בלבן, פרסם תרגומיו המעולים „מגילת האש“ לביאליק ו„אשתו השנואה“ לבורלא. ב„מישינצ'ניק ז'ירובסקי“ („הירחון היהודי“) מסורה בידו המחלקה לספרות העברית, בין עשרות מאמרי ריו המצוינים ראויות לתשומת לב מינהרת המסות המקיפות על שופמן, ביאליק ועגנון. גולה בהם לא נלבד ידיעה עמוקה, אלא דרך-שיטה מדעית, כשרון הסתכלות וחריטה. כאני תולגיה הגדולה „היהודים בפולין המשהדרת“ פרסם חיבור יסודי על התנועות המשיחיות בישראל וסקירה בחירה ומרכות על דרכי הספרות העברית בפולין. כשעות-פנאי מטפל הוא במדעי הנפש והחינוך. פרי עבודתו — החיבור המקיף על הוגו גאורדי, מנדולי הפרגונים בגרמניה (הערכה מקיפה ומעניינת, כתכנה ותפיסתה על „החינוך הדתי בבתי הספר האומיים“). יחד על

גם מה שעשה ומעל, הגת וכתב, מצטרף לסכום חשוב וחובה להזכיר ולהודיע על כך ברבים. חבל, שפרש מן העברית וכתב את רוב דבריו בשפות זרות. בו היה זוכה הפוע העברי למבקר ישריעט וברנפש המכין לצרכי-החיים שלבו פתוח למתרחש — ולו כשרון הכנה דקה ויריעה מקיפה בספרות העולם. זה מקרוב עזב את פולין ותקע את אהלו בארץ ישראל, ליובל החמשים של החבר היקר והמורה המדריך — שלוחה ברכתנו מפולין, שבה עפרו חמשים שנות חייו. יאריך שנים בעבודת הספרות והמדע העבריים. לו — לכבוד ולנו — לברכה.

מ. לוסטריניק

ורשא:

כן, תרגם לפולנית את „ישו הנוצרי“ לסקלונג ואת החלק הראשון של „גולה וזכר“ ליחזקאל סויפמן. היה מרצה לספרות העברית החדשה ב„מכון למדעי היהדות“ בורשא. להרצאותיו נמשך קהל שומעים היודעים להעריך בו את חוקר הספרות, המבדיל בין עיקר לפפל והיודע לשרטט תמונה תמציתית של דרך דור וסופריו. ויצויין גם זה: הוא מחובבי הספר והסופר המעטים בפולין. בספריה הגדולה שלו נמצאים על יד ספרי המופת העבריים חיבורים וקונטרסים פובליציסטיים של כל מתחיל אוזועט, המגלה נרעני-כשרון. איך נפטר מעול הפרנסה והתמסר כולו לעבודתו, וראו שחשבון חמשים שנות חייו ושלושים שנות עבודתו הספרותית-מדעית, היה מתעשר ביותר, אך